

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.411.002.01.2021

**Pan
Janusz Chodasewicz
Burmistrz Miasta Kamienna Góra**

Urząd Miasta w Kamiennej Górze
Pl. Grunwaldzki 1
58-400 Kamienna Góra

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/21/001 – „Wykonywanie zadań z zakresu gospodarki mieszkaniowej przez gminy
w województwie dolnośląskim”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta w Kamiennej Górze ¹ , Plac Grunwaldzki 1, 58-400 Kamienna Góra
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Chodasewicz, Burmistrz Miasta Kamienna Góra, od 23 listopada 2018 r. ² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Krzysztof Świątek, Burmistrz Miasta Kamienna Góra, w okresie od 8 grudnia 2014 r. do 22 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykonywanie przez gminy zadań z zakresu gospodarki mieszkaniowej w zakresie: [1] warunków organizacyjno-prawnych wykonywania tych zadań, [2] zwiększania zasobu mieszkaniowego gminy, [3] przyznawania i sprzedaży lokali komunalnych, [4] przeprowadzania inwestycji, remontów oraz modernizacji w mieszkaniowym zasobie gminy, [5] utrzymywania budynków komunalnych we właściwym stanie technicznym, [6] prowadzenia polityki czynszowej oraz dochodzenia należności czynszowych, [7] sprawowania nadzoru nad wykonaniem tych zadań.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych ³ , z uwzględnieniem działań i zdarzeń zaistniałych przed 1 stycznia 2018 r., w przypadkach gdy miały one wpływ na działalność objętą kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Joanna Marczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/184/2021 z 20 października 2021 r.2. Maria Ossowska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/180/2021 z 18 października 2021 r. <p>(akta kontroli, tom I, str. 1-4)</p>

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Burmistrz.

³ Tj. do dnia 10 grudnia 2021 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Urząd realizował zadania z zakresu gospodarki mieszkaniowej w gminie miejskiej Kamienna Góra. Niemniej działania te nie były w pełni prawidłowe, bowiem Urząd nie przygotował i nie przedłożył Radzie Miejskiej wieloletnich programów gospodarowania zasobem mieszkaniowym, których obowiązek przyjęcia wynikał z art. 21 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego⁶. Także obowiązujące *Zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kamienna Góra*⁷ nie zawierały szeregu obligatoryjnych elementów wynikających z art. 21 ust. 3 ustawy o mieszkaniowym zasobie gminy.

Sprzedaż lokali mieszkalnych realizowana była prawidłowo, w oparciu o przepisy ustawy o gospodarce nieruchomościami⁸ oraz stosowne uchwały Rady Miejskiej⁹. W sposób zgodny z prawem powołano także członków Rady Nadzorczej Spółki Mieszkaniowej w Kamiennej Górze sp. z o.o., która prowadziła działalność w zakresie zarządzania zasobem komunalnym, a także właściwie ustalono tym osobom oraz członkom Zarządu wynagrodzenia.

NIK skontrolowała również działalność Spółki Mieszkaniowej w Kamiennej Górze spółka z o.o.¹⁰ w obszarze wykonywania zadań z zakresu gospodarki mieszkaniowej gminy. Szczegółowe ustalenia kontroli oraz ocenę w powyższym zakresie zawarto w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Prezesa tej spółki.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Wykonywanie przez gminę zadań z zakresu gospodarki mieszkaniowej

1. Warunki organizacyjno-prawne wykonywania zadań z zakresu gospodarki mieszkaniowej

Opis stanu faktycznego

Zadania z zakresu gospodarki mieszkaniowej na terenie Gminy realizowały wydziały Urzędu oraz Spółka, powołana uchwałą Rady Miejskiej¹¹. SM sp. z o.o. prowadziła działalność w zakresie zarządzania zasobem komunalnym na mocy zawartego 20 grudnia 2005 r. porozumienia¹² z Gminą, a do jej zadań należały w tym zakresie: zarządzanie budynkami i lokalami mieszkalnymi stanowiącymi własność Gminy; zawieranie umów niezbędnych w tym zakresie; pobieranie i windykacja opłat wynikających z użytkowania lokali; bieżące techniczne utrzymanie zasobów przyjętych w zarządzanie i administrowanie oraz dokonywanie przeglądów technicznych budynków w celu właściwego prognozowania i planowania potrzeb

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz.U. z 2020 r. poz. 611, ze zm. Dalej: ustawa o mieszkaniowym zasobie gminy.

⁷ Uchwała Rady Miejskiej w Kamiennej Górze nr VII/A/57/2003 z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kamienna Góra. Dalej: zasady wynajmowania lokali.

⁸ Ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2021 r. poz. 1899, ze zm.).

⁹ Dalej: RM.

¹⁰ Dalej: Spółka lub SM sp. z o.o.

¹¹ Uchwała Rady Miejskiej w Kamiennej Górze nr LXII/354/2001 z 30 października 2001 r. w sprawie utworzenia spółki ze 100% udziałem gminy pod nazwą Spółka Mieszkaniowa – spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Kamiennej Górze.

¹² Porozumienie z 20 grudnia 2005 r., nr IOŚ/1/2005; dalej: Porozumienie.

remontowych kontroli i przeglądów stanu technicznego obiektów, instalacji oraz urządzeń technicznych. Pozostałe zadania z ww. zakresu, nieujęte w porozumieniu¹³, realizowały: Wydział Mienia (do 31 lipca 2019 r.), a następnie Wydział Gospodarki Lokalowej oraz Wydział Gospodarki Nieruchomościami Urzędu (od 1 sierpnia 2019 r.). SM sp. z o.o. i powyższe Wydziały Urzędu oprócz zadań z zakresu gospodarki mieszkaniowej realizowały również inne zadania¹⁴.

W latach 2018-2021 (do 30 września) zatrudnienie na stanowiskach odpowiedzialnych za gospodarkę mieszkaniową wahało się średnio od 24 do 27 osób, w tym: pięć osób w Wydziałach Urzędu Miasta¹⁵ oraz od 19 do 22 osób w SM sp. z o.o.¹⁶. Sekretarz Miasta wyjaśnił, że zatrudnienie w latach 2018-2021, a zwłaszcza w latach 2018-2019 było niewystarczające, głównie ze względu na ograniczone środki finansowe, jakimi dysponowała Gmina oraz SM sp. z o.o. Jego zdaniem obecnie, tj. od drugiej połowy 2019 r., zoptymalizowano podział obowiązków wśród pracowników Urzędu zajmujących się gospodarką mieszkaniową, natomiast w SM sp. z o.o. nadal liczba pracowników zajmujących się tym zagadnieniem nie była wystarczająca. Dodał również, że w pierwszej połowie 2019 r. nastąpiła zmiana na stanowisku Prezesa SM sp. z o.o., który prowadzi „restrukturyzację” Spółki, dążąc między innymi do optymalizacji zadań na stanowiskach pracy, a Burmistrz jest z nim w kontakcie oraz na bieżąco kontroluje działania Zarządu.

(akta kontroli, tom I, str. 9-222)

W latach 2018-2021 (do 30 września) Gmina nie posiadała aktualnego programu gospodarowania swoim zasobem mieszkaniowym, co opisano w sekcji dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości. Czynności związane z zarządzaniem gminnym zasobem mieszkaniowym były realizowane w oparciu o przepisy:

- 1) ustawy o mieszkaniowym zasobie gminy;
- 2) uchwały RM nr VIIA/57/2003 z 25 sierpnia 2003 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kamienna Góra;
- 3) uchwały RM nr XIX/135/08 z 20 lutego 2008 r. w sprawie ustalenia zasad polityki czynszowej dla mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kamienna Góra;
- 4) zarządzenia Burmistrza Miasta Kamienna Góra nr 23/2012 z 15 lutego 2012 r. w sprawie ustalenia stawek czynszu za lokale mieszkalne i lokale socjalne dla mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kamienna Góra;

¹³ M.in.: [1] przygotowywanie wniosków do opracowania rocznych wykazów osób uprawnionych do zawarcia umowy najmu na lokal mieszkalny, socjalny lub zamienny; [2] współpraca z Komisją Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Rady w zakresie wydawania wskazań niezbędnych do zawarcia umów najmu na lokale mieszkalne, socjalne i zamienne; [3] współpraca ze Spółką Mieszkaniową w zakresie gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy – wizje w mieszkaniach; [4] wydawanie wskazań do zawarcia umowy najmu na lokale przeznaczone do remontu w ramach środków własnych najemcy, współpraca w tym zakresie z komórką organizacyjną Urzędu zajmującą się architekturą, Nadzorem Budowlanym i Spółką Mieszkaniową; [5] prowadzenie postępowań dotyczących uregulowania stanu prawnego lokalu po zgodnie najemcy lub wyprowadzeniu się głównego najemcy; [6] prowadzenie postępowań umożliwiających zamianę mieszkań pomiędzy stronami; [7] udzielanie informacji interesantom dotyczących spraw mieszkaniowych.

¹⁴ SM sp. z o.o.: zajmowała się m.in.: [1] utrzymaniem porządku i czystości na terenie Gminy Miejskiej Kamienna Góra wraz z letnim i zimowym utrzymaniem ciągów jezdnych i pieszych; [2] zarządzaniem cmentarzami komunalnymi; [3] utrzymaniem terenów zieleni; [4] utrzymaniem słupów i tablic ogłoszeniowych; [5] utrzymaniem szaletu miejskiego. Wydziały Urzędu: realizowały również zadania m.in. z zakresu ochrony zabytków, gospodarki przestrzennej Gminy oraz gospodarki zwierzęcej.

¹⁵ W tym (średnio): ok. pięciu osób w Wydziale Mienia, a następnie ok. trzech osób w Wydziale Gospodarki Lokalowej i dwóch osób w Wydziale Gospodarki Nieruchomościami.

¹⁶ W tym (średnio): od 11 do 13 osób w Dziale Technicznym Utrzymania i Administrowania Nieruchomościami SM sp. z o.o. (wykonujących zarówno zadania z zakresu gospodarki mieszkaniowej Gminy Miejskiej Kamienna Góra, jak i również Wspólnot Mieszkaniowych) oraz od 7 do 10 osób w Dziale Księgowości SM sp. z o.o. (zajmujących się księgowością dotyczącą gospodarki mieszkaniowej Gminy jak również księgowością samej Spółki).

- 5) zarządzenia Burmistrza Miasta Kamienna Góra nr 22/2019 z 21 stycznia 2019 r. w sprawie ustalenia stawek czynszu za lokale mieszkalne i lokale socjalne dla mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kamienna Góra.

W okresie objętym kontrolą Gmina nie posiadała lokali, których najem był związany ze stosunkiem pracy, w związku z tym nie posiadano zasad wynajmowania lokali na ten cel.

Kierownik Wydziału Gospodarki Lokalowej Urzędu wyjaśniła, że lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy (w tym lokale związane ze stosunkiem pracy – gdyby takie wchodziły w skład zasobu gminnego) wynajmowane były w oparciu o zasady określone w uchwale RM nr VI/A/57/2003 w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kamienna Góra.

(akta kontroli, tom I, str. 233-249)

2. Zwiększanie zasobu mieszkaniowego gminy

W latach 2018-2021 (do 30 września) Gmina dysponowała zasobem gminnym obejmującym 519 (stan na 1 stycznia 2018 r.) i 507 (stan na 30 września 2021 r.) budynków¹⁷ oraz 2 009 (stan na 1 stycznia 2018 r.) i 1 733 (stan na 30 września 2021 r.) lokali mieszkalnych w budynkach¹⁸.

Porównując stan na 1 stycznia 2018 r. i 30 września 2021 r., zasób mieszkaniowy gminy uległ w badanym okresie zmniejszeniu o 12 budynków, tj. o 2,3% oraz 276 lokali mieszkalnych, tj. o 13,7% (z powodu sprzedaży 269 lokali mieszkalnych oraz wyłączenie z użytkowania siedmiu pustostanów).

W latach 2018-2021 (do 30 września) nie realizowano inwestycji/remontów/modernizacji zwiększających zasób mieszkaniowy gminy.

(akta kontroli, tom I, str. 250-253, tom IV str. 56)

3. Przyznawanie i sprzedaż lokali komunalnych

W latach 2018-2021 (do 30 września) Gmina dysponowała średnio 1 841,5 lokalami mieszkalnymi¹⁹, w tym (średnio): 1 822,5 były zajęte²⁰, a 19 było wolnych²¹. Na koniec każdego z lat badanego okresu (średnio) 46 osób oczekiwało²² na przydział lokalu mieszkalnego, z czego (średnio) 18 otrzymywało w danym okresie lokal²³.

Średni czas oczekiwania na przydział mieszkania z zasobów mieszkaniowych gminy w latach 2018-2021 (do 30 września) wynosił 194,7 dni, w tym (średnio): 244 dni w 2018 r., 204,1 dni w 2019 r., 205,3 w 2020 r. i 124,6 w 2021 r. (do 30 września).

¹⁷ W tym: [1] wg stanu na 1 stycznia 2018 r. – 85 stanowiło pełną własność gminy, w przypadku 183 – gmina była większościowym udziałowcem, a w przypadku 251 – mniejszościowym udziałowcem; [2] wg stanu na 30 września 2021 r. – 73 stanowiły pełną własność gminy, w przypadku 146 gmina była większościowym udziałowcem, a w przypadku 288 – mniejszościowym udziałowcem.

¹⁸ W tym: [1] wg stanu na 1 stycznia 2018 r. – 408 stanowiło pełną własność gminy, w przypadku 952 – gmina była większościowym udziałowcem, a w przypadku 649 – mniejszościowym udziałowcem; [2] wg stanu na 30 września 2021 r. – 360 stanowiło pełną własność gminy, w przypadku 711 – gmina była większościowym udziałowcem, a w przypadku 662 – mniejszościowym udziałowcem.

¹⁹ Tj. 1 948 (na koniec 2018 r.), 1 873 (na koniec 2019 r.), 1 812 (na koniec 2020 r.) oraz 1 733 (do 30 września 2021 r.).

²⁰ Tj. 1 923 (na koniec 2018 r.), 1 855 (na koniec 2019 r.), 1 801 (na koniec 2020 r.) oraz 1 711 (do 30 września 2021 r.).

²¹ Tj. 25 (na koniec 2018 r.), 18 (na koniec 2019 r.), 11 (na koniec 2020 r.) oraz 22 (do 30 września 2021 r.).

²² Tj. 61 (na koniec 2018 r.), 36 (na koniec 2019 r.), 48 (na koniec 2020 r.) oraz 37 (30 września 2021 r.).

²³ Tj. 15 (w 2018 r.), 18 (w 2019 r.), 22 (w 2020 r.) oraz 15 (do 30 września 2021 r.).

Na podstawie 20 ww. wybranych do szczegółowego badania wniosków z lat 2018-2021 ustalono, że:

- 1) średni czas oczekiwania na przydział mieszkania z zasobów mieszkaniowych gminy wyniósł 1 231,8 dni (tj. od 0²⁴ do 5 482 dni);

Kierownik Wydziału Gospodarki Lokalowej wyjaśniła, że *średni czas oczekiwania na przydział mieszkania w 20 wybranych do próby przypadkach, wyniósł średnio 1.231,85 dni, ponieważ część z wnioskodawców przebywała w zakładzie karnym. W takiej sytuacji złożony wniosek kwalifikowany był na listę przydziału lokali corocznie po złożeniu przez zainteresowanego zaświadczenia o dochodach, jednak przydzielenie konkretnego lokalu następowało z chwilą opuszczenia przez osadzonego zakładu karnego. Wynikało to z niewielkiej ilości zwalnianych lokali z ruchu ludności oraz dużej liczby osób objętych listami przydziału mieszkań. Trudno więc było wskazywać takim osobom lokale socjalne, które faktycznie nie byłyby zasiedlone. Drugim z powodów długiego okresu pomiędzy złożeniem wniosku a jego realizacją, był przyjęty tryb postępowania ze złożonymi wnioskami – wydłużony czas rozpatrywania sprawy zależał od terminowości złożenia przez wnioskodawcę wymaganych dokumentów, przede wszystkim zaświadczenia o dochodach.*

- 2) w 10 przypadkach mieszkania przydzielono zgodnie z kryteriami określonymi w zasadach wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, a w pozostałych przypadkach nie stosowano tych kryteriów, co opisano w sekcji dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości;
- 3) wszystkie umowy dotyczące najmu lokalu mieszkalnego, zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy o *mieszkaniowym zasobie gminy*, zostały zawarte na czas nieoznaczony;
- 4) w pięciu przypadkach dotyczących lokali socjalnych wnioski dotyczyły przedłużenia umowy najmu po corocznej weryfikacji dochodów najemców. W ww. przypadkach stosowano niesformalizowane zasady postępowania, gdyż w zasadach wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy nie określono trybów postępowania, zasad i warunków obowiązujących w takich przypadkach, co zostało opisane w sekcji dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości;
- 5) we wszystkich przypadkach realizowano wymóg wynikający z art. 21 ust. 3 pkt 5 ustawy o *mieszkaniowym zasobie gminy*, tj. poddania kontroli społecznej spraw związanych z rozpatrywaniem i załatwianiem wniosków o najem lokali. We wszystkich przypadkach, stosownie do § 13 zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy, umowy najmu lokali mieszkalnych, lokali socjalnych i lokali zamiennych zawierane były przez Burmistrza z osobami umieszczonymi na wieloletnich listach przyznawania mieszkań, do których dopisanie nowych osób poprzedzone było opinią Komisji, o której mowa poniżej.

(akta kontroli, tom I, str.288-385)

Wymóg wynikający z art. 21 ust. 3 pkt 5 ustawy o *mieszkaniowym zasobie gminy* oraz *zasad wynajmowania lokali*, polegający na poddaniu kontroli społecznej spraw związanych z rozpatrywaniem i załatwianiem wniosków o najem lokali, realizowany był w Gminie przez powołanie Komisji Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej (od 23 marca 2016 r. do 23 października 2018 r.²⁵ oraz od 26 grudnia 2018 r.

²⁴ Jeden przypadek.

²⁵ Uchwała Rady Miejskiej w Kamiennej Górze nr XVII/101/16 z 25 lutego 2016 r. w sprawie statutu Gminy Miejskiej Kamienna Góra.

i nadal²⁶) oraz Komisji Spraw Społecznych i Gospodarki Komunalnej (od 24 października 2018 r. do 25 grudnia 2018 r.²⁷). W zakresie kompetencji ww. Komisji wskazano m.in.: komunalne budownictwo mieszkaniowe. Zakres jej zadań²⁸ obejmował: kontrolę społeczną gospodarowania zasobem mieszkaniowym oraz opiniowanie: [1] wniosków ubiegających się przydział lokalu mieszkaniowego w celu dopisania nowych osób do list przyznawania mieszkań, [2] wskazań osób wytypowanych do podpisania umów najmu i [3] wstępnych decyzji Burmistrza w zakresie dysponowania (najmu lub sprzedaży) mieszkaniami o powierzchni powyżej 80 m².

(akta kontroli, tom I, str. 386-426)

W latach 2018-2021 (do 30 września) z zasobów gminy sprzedano łącznie 269 nieruchomości (w tym 61 w 2018 r., 74 w 2019 r., 61 w 2020 r. i 73 do 30 września 2021 r.). Wartość sprzedanych nieruchomości wyniosła łącznie 25 143,2 tys. zł (w tym 4 292,1 tys. zł w 2018 r., 6 733,8 tys. zł w 2019 r., 5 924,7 tys. zł w 2020 r. i 8 192,6 tys. zł do 30 września 2021 r.), przy czym po udzieleniu bonifikat uzyskano kwotę 2 538,4 tys. zł (438,3 tys. zł w 2018 r., 921,9 tys. zł w 2019 r., 560,8 tys. zł w 2020 r. i 617,4 tys. zł do 30 września 2021 r.).

Prawidłowość dokonywania sprzedaży lokali mieszkalnych zbadano na podstawie próby 20 wybranych spraw z lat 2018-2021. We wszystkich tych przypadkach stosowano zasady określone w ustawie o gospodarce nieruchomościami oraz uchwale RM w sprawie zasad gospodarowania nieruchomościami²⁹, tzn.: [1] zastosowano bezprzetargowy tryb sprzedaży nieruchomości na rzecz dotychczasowego najemcy, posiadającego umowę najmu na czas nieoznaczony, [2] wycena wartości lokalu wraz z udziałem w gruncie następowała na podstawie sporządzonego w tym celu operatu szacunkowego, a bonifikata w wysokości od 70% do 90%, została naliczona w wysokości określonej w stosownych uchwałach Rady Miejskiej, [3] zapłata za lokal nastąpiła przed zawarciem umowy sprzedaży.

W 10 przypadkach okres od złożenia wniosku do daty wydania zarządzenia przez Burmistrza (§ 4 ww. uchwały RM) wyniósł ponad 171 dni³⁰.

Kierownik Wydziału Gospodarki Nieruchomościami wyjaśniła, że długi okres od złożenia wniosku do daty wydania zarządzenia przez Burmistrza spowodowany był przez kilka czynników, to jest m.in.: [1] potrzebę dokonania podziałów nieruchomości, [2] wykonanie inwentaryzacji budynku z przypadku sprzedaży pierwszego lokalu mieszkalnego, [3] ograniczenia wprowadzone w związku z ogłoszoną pandemią (w Urzędzie wprowadzono system pracy zdalnej, co spowolniło procedurę sprzedaży oraz utrudniło pracę rzeczoznawcy majątkowego), [4] wprowadzenie nowej struktury organizacyjnej Urzędu i odejście na emeryturę pracownika merytorycznego prowadzącego sprawy sprzedaży lokali mieszkalnych oraz [5] wstrzymywanie przez wnioskodawców procedury sprzedaży (uzupełnienie wniosków o wymagane dokumenty).

(akta kontroli, tom I, str. 254-287)

²⁶ Uchwała Rady Miejskiej w Kamiennej Górze nr II/8/18 z 6 grudnia 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie statutu Gminy Miejskiej Kamienna Góra.

²⁷ Uchwała Rady Miejskiej Kamienna Góra nr L/343/18 z 26 września 2018 r.

²⁸ Zgodnie z § 13 i 18 ust. 2 zasad wynajmowania lokali.

²⁹ Uchwała Rady Miejskiej nr V/18/11 z 26 stycznia 2011 r. w sprawie zasad gospodarowania nieruchomościami stanowiącymi własność Gminy Miejskiej Kamienna Góra.

³⁰ Mediana liczby dni między datą złożenia wniosku a datą wydania przez Burmistrza zarządzenia o sprzedaży lokalu w szeregu próby 20 sprzedaży.

4. Przeprowadzanie inwestycji, remontów oraz modernizacji w mieszkaniowym zasobie gminy

W poszczególnych latach objętych kontrolą poniesione wydatki na utrzymanie zasobu mieszkaniowego wyniosły łącznie 9 096 709,07 zł, w tym: 2 580 761,66 zł³¹ w 2018 r.; 3 973 398,15 zł³² w 2019 r.; 1 488 268,05 zł³³ w 2020 r.; 1 054 281,21 zł³⁴ w 2021 r. (do 30 września), z czego:

- przekazano do Spółki i wydatkowano – 2 355 679,98 zł w 2018 r.; 1 958 338,69 zł w 2019 r.; 1 488 268,05 zł w 2020 r. oraz 1 054 281,21 zł w 2021 r. (do 30 września), kwoty te realizowane były w ramach rozdziału 70095, § 4270;
- Urząd wydatkował bezpośrednio z pominięciem Spółki – 225 081,68 zł w 2018 r. oraz 2 015 059,46 zł w 2019 r. Kwoty te realizowane były w ramach środków inwestycyjnych ujętych w rozdziale 70095, paragrafy 6050, 6057 oraz 6059.

(akta kontroli, tom II, str. 28-36)

Ze środków wydatkowanych bezpośrednio przez Urząd w budynkach całkowicie należących do Gminy w 2018 r. rozpoczęto rewitalizację budynków komunalnych za kwotę 225 081,68 zł³⁵; a w 2019 r. kontynuowano rewitalizację wskazanych obiektów oraz rozpoczęto prace rewitalizacyjne następnym budynków komunalnych za kwotę 2 015 059,46 zł³⁶.

Wszelkie prace związane z utrzymaniem zasobu mieszkaniowego były finansowane w oparciu o uchwalone przez Radę Miasta środki budżetowe Gminy. Jedynie w 2019 r. w związku z prowadzonymi przez gminę pracami rewitalizacyjnymi uzyskano dofinansowanie z budżetu państwa w kwocie 77 595,39 zł oraz 968 505,45 zł ze środków unijnych.

W okresie objętym kontrolą realizowane były prace remontowe związane z utrzymaniem należytego stanu substancji mieszkaniowej, budynków w których Gmina jest właścicielem lub współwłaścicielem oraz terenów przyległych do budynków komunalnych i wspólnotowych. Wykonane prace polegały między innymi na remontach kapitalnych dachów, zabezpieczeniu ich połączeń, remontach elewacji wraz z dociepleniem i izolacją, odnowieniu stolarki drzwiowej, remontach klatek schodowych, usuwaniu zagrożeń związanych z nieszczelnością kominów, nieszczelnością instalacji gazowych, awarii instalacji energii elektrycznej oraz instalacji wodno-kanalizacyjnych. Wykonywane były również bieżące remonty, które wynikały z obowiązków wynajmującego w stosunku do najemcy.

(akta kontroli, tom II, str. 1- 26, 28-36)

Według oświadczenia kierownik Wydziału Gospodarki Lokalowej, epidemia COVID-19 nie wywarła znaczącego wpływu na realizację zaplanowanych inwestycji, remontów oraz modernizacji.

(akta kontroli, tom II, str. 1-3)

³¹ W tym w budynkach całkowicie należących do Gminy w wysokości 1 347 896,13 zł, co stanowiło 52,23% i w budynkach częściowo należących do Gminy w wysokości 1 232 865,53 zł, co stanowiło 47,77%.

³² W tym w budynkach całkowicie należących do Gminy w wysokości 3 196 504,28 zł, co stanowiło 80,45% i w budynkach częściowo należących do Gminy w wysokości 776 893,87 zł, co stanowiło 19,55%.

³³ W tym w budynkach całkowicie należących do Gminy w wysokości 712 795,82 zł, co stanowiło 47,89% i w budynkach częściowo należących do Gminy w wysokości 775 472,23 zł, co stanowiło 52,11%.

³⁴ W tym w budynkach całkowicie należących do Gminy w wysokości 611 145,84 zł, co stanowiło 57,97% i w budynkach częściowo należących do Gminy w wysokości 443 135,37 zł, co stanowiło 42,03%.

³⁵ Dotyczyło to remontów elewacji wraz z dociepleniem i izolacją, remontów części dachów, odnowienia stolarki drzwiowej, remontu klatek schodowych przy ul. Kościuszki 32,34 i 38 oraz Ogrodowej 29.

³⁶ Dotyczyło to remontów elewacji wraz z dociepleniem i izolacją, remontów części dachów, odnowienia stolarki drzwiowej, remontu klatek schodowych przy ul. Kościuszki 8, Pl. Wolności 12, Pl. Wolności 16.

W toku kontroli sprawdzono dodatkowo przydział jednego z lokali mieszkaniowych gminnego zasobu mieszkaniowego związany z wydatkowaniem środków na wykonanie remontu tego lokalu w kwocie 126 454,27 zł. Proces przydziału lokalu w okresie kontrolowanym przebiegał prawidłowo.

(akta kontroli, tom II, str. 37-72)

W kolejnych latach objętych kontrolą, w budżecie Gminy ujęto średnio 52,2% wnioskowanych przez Spółkę środków na utrzymanie gminnego zasobu nieruchomości (w dziale 700-gospodarka mieszkaniowa rozdział 70095 pozostała działalność), w tym: 64,9% w 2018 r.³⁷, 59,9% w 2019 r.³⁸, 49,9% w 2020 r.³⁹ oraz 40,0% w 2021 r.⁴⁰.

(akta kontroli, tom II, str. 73-88)

5. Utrzymywanie budynków komunalnych we właściwym stanie technicznym

Zgodnie z *porozumieniem* utrzymywaniem budynków komunalnych we właściwym stanie technicznym zajmowała się SM sp. z o.o.⁴¹.

6. Prowadzenie polityki czynszowej oraz dochodzenie należności czynszowych

W latach 2018-2021 (do 30 września) zasady ustalania stawek czynszu za lokale mieszkalne i lokale mieszkalne dla mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej Kamienna Góra, Burmistrz ustalił w zarządzeniach: nr 23/2012 z 15 lutego 2012 r. oraz nr 22/2019 z 21 stycznia 2019 r.⁴². Zgodnie z nimi: maksymalna stawka czynszu za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego wynosiła 4,90 zł (w okresie od 15 lutego 2012 r. do 20 stycznia 2019 r.) oraz 6,37 zł (od 21 stycznia 2019 r.) miesięcznie. Stawka ta mogła ulec obniżeniu ze względu na: [1] brak centralnego ogrzewania w lokalu (z sieci miejskiej lub kotłowni lokalnej) – o 20%; [2] brak w lokalu instalacji gazowej – o 10%; [3] brak w.c. w lokalu – o 10%; [4] brak łazienki w lokalu – o 10%; [5] brak instalacji wodno-kanalizacyjnej w lokalu – o 10%; [6] mieszkanie położone w suterenie lub na poddaszu – o 10%; [7] położenie budynków na os. Antonówka i ul. Krzeszowskiej w Kamiennej Górze – o 10%; [8] ciemna kuchnia lub wspólne użytkowanie pomieszczeń wchodzących w skład powierzchni użytkowej lokalu – o 5%; [9] mieszkanie położone w budynku przeznaczonym do rozbiórki decyzją nadzoru budowlanego – o 20% (czynnik wskazany wyłącznie w zarządzeniu nr 23/2012). Natomiast stawka czynszu za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu socjalnego wynosiła 0,98 zł (w okresie od 15 lutego 2012 r. do 20 stycznia 2019 r.) oraz 1,27 zł (od 21 stycznia 2019 r.) miesięcznie.

W żadnym z powyższych zarządzeń nie ustalono warunków zwiększenia ww. stawek czynszu.

(akta kontroli, tom I, str. 427-429)

Zgodnie z *porozumieniem* ustalenie stawek czynszów na podstawie zarządzeń Burmistrza oraz dochodzeniem należności z tego tytułu zajmowała się SM sp. z o.o.⁴³.

³⁷ 10 136 000 zł wnioskowanych, 6 580 000 zł ujętych.

³⁸ 10 683 500 zł wnioskowanych, 6 400 000 zł ujętych.

³⁹ 12 035 750 zł wnioskowanych, 6 000 000 zł ujętych.

⁴⁰ 14 980 920 zł wnioskowanych, 6 000 000 zł ujętych.

⁴¹ Więcej w tym zakresie przedstawiono w wystąpieniu pokontrolnym I/21/001 po kontroli przeprowadzonej w Spółce Mieszkaniowej w Kamiennej Górze Sp. z o.o.

⁴² Dalej: zasady ustalania stawek czynszów.

⁴³ Więcej w tym zakresie przedstawiono w wystąpieniu pokontrolnym I/21/001 po kontroli przeprowadzonej w Spółce Mieszkaniowej w Kamiennej Górze Sp. z o.o.

7. Sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem zadań z gospodarki mieszkaniowej

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym Urzędu⁴⁴, obowiązującym od 7 kwietnia 2016 do 18 grudnia 2018 r., do zakresu działania samodzielnego stanowiska ds. kontroli i nadzoru właścicielskiego podległego bezpośrednio Burmistrzowi należały m.in. kontrola i nadzór nad funkcjonowaniem Spółki. Na podstawie regulaminu organizacyjnego Urzędu⁴⁵ obowiązującego od 18 grudnia 2018 r. do 22 lipca 2019 r. zadania z tego zakresu przypisano do Biura Rady Miasta w Wydziale Organizacyjnym nadzorowanego przez Sekretarza Miasta. Natomiast w treści regulaminu organizacyjnego Urzędu⁴⁶, obowiązującego od 22 lipca 2019 r., ujęto jedynie koordynację w zakresie zadań właścicielskich w stosunku do spółek, w których Gmina ma udziały lub akcje, wśród zadań Wydziału Gospodarki Nieruchomościami. Wymienione zadania zostały powierzone osobom zajmującym: [1] samodzielne stanowisko ds. kontroli (do 31 grudnia 2018 r.); [2] podinspektora ds. obsługi Rady Miasta i nadzoru właścicielskiego; [3] pomocy administracyjnej (od 1 stycznia 2019 r. do 31 sierpnia 2019 r.); [4] inspektorowi ds. gospodarki nieruchomościami i nadzoru właścicielskiego (od 1 września 2019 r.).

Ocena działalności SM sp. z o.o. w zakresie gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy została przedstawiona w odrębnym wystąpieniu pokontrolnym skierowanym przez NIK do prezesa spółki w ramach kontroli nr I/21/001.

(akta kontroli, tom III, str.1-48)

Burmistrz jako podmiot reprezentujący Gminę, wykonując prawa z udziałów w Spółce wskazał na podstawie uchwał nr 12 z 26 czerwca 2015 r. Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników; nr 2 z 29 września 2017 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników; nr 12/2019 z dnia 28 czerwca 2019 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników, jako kandydata na członka rady nadzorczej SM sp. z o.o. osobę spełniającą ustawowe wymogi. Osoba pełniąca w badanym okresie funkcję członka Rady Nadzorczej SM sp. z o.o. została powołana na podstawie uchwał nr 12 z 26 czerwca 2015 r. Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników, nr 5 i nr 6 z dnia 27 września 2019 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników, nr 12/2019 z dnia 28 czerwca 2019 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników, zgodnie z wymogami wynikającymi z art. 10a ust. 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. *o gospodarce komunalnej*⁴⁷ w zakresie posiadania potwierdzenia złożenia egzaminu przed komisją powołaną przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa. Wszyscy członkowie Rady Nadzorczej spełniali wymogi określone w art. 10c ustawy o gospodarce komunalnej i art. 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne*⁴⁸.

(akta kontroli, tom III, str. 147-179)

Zasady kształtowania wynagrodzeń organu zarządzającego i nadzorczego spółek komunalnych określono w drodze uchwał Zgromadzeń Wspólników nr 16 i nr 17 z dnia 30 czerwca 2017 r., nr 1/2019 z dnia 16 kwietnia 2019 r., nr 2/2021 z dnia 3 września 2021 r., co było zgodne z art. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2016 r. *o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami*⁴⁹.

(akta kontroli, tom III, str.180-200)

⁴⁴ Wprowadzonym zarządzeniem Burmistrza nr 82/2016 r.

⁴⁵ Wprowadzonego zarządzeniem Burmistrza nr 373/2018 r.

⁴⁶ Wprowadzonego zarządzeniem Burmistrza nr 276/2019 r.

⁴⁷ Dz.U. z 2021 r. poz. 679.

⁴⁸ Dz.U. z 2019 r. poz. 2399, ze zm.

⁴⁹ Dz.U. z 2020 r. poz. 1907, ze zm.

Uchwała Zgromadzenia Wspólników nr 16 z dnia 30 czerwca 2017 r. w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków zarządu zawierała postanowienie, że część zmienna wynagrodzenia przysługuje pod warunkiem realizacji celów zarządczych po zatwierdzeniu sprawozdania Zarządu z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy oraz udzieleniu członkowi Zarządu absolutorium z wykonania przez niego obowiązków przez zgromadzenie wspólników.

Na podstawie uchwały nr 16 z dnia 30 czerwca 2017 r. Zgromadzenia Wspólników w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń członków zarządu zostały określone cele zarządcze służące określeniu części zmiennej wynagrodzenia członka zarządu. Jednocześnie upoważniono radę nadzorczą do uszczegółowienia celów zarządczych oraz określenia szczegółowych wag dla celów zarządczych oraz obiektywnych i mierzalnych kryteriów ich realizacji i rozliczania. W przedmiotowej uchwale określono ogólne cele zarządcze na lata objęte kontrolą dla Zarządu. W następnych latach także wyznaczono cele zarządcze, które wypełniały wymogi określone art. 4 ust. 5 i 6 ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń kierujących niektórymi spółkami.

(akta kontroli, tom III, str. 201-215, 252-269, 270-293)

W Urzędzie nie określono odrębnych kryteriów dokonywania okresowej oceny pracy członków rad nadzorczych reprezentujących gminę oraz członków zarządów spółek komunalnych.

Zgodnie z wyjaśnieniami Burmistrza formą okresowej oceny były uchwały zgromadzenia wspólników o udzieleniu absolutorium z wykonywania obowiązków przez członków rad nadzorczych reprezentujących gminę oraz członków zarządów spółek komunalnych, dokonywane na zwyczajnych zgromadzeniach wspólników, wyrażały one bowiem swoiste wotum zaufania i potwierdzenie prawidłowości wykonywania obowiązków przez członków zarządu lub członków rad nadzorczych.

(akta kontroli, tom III, str. 294-331)

W Urzędzie nie prowadzono odrębnej analizy zgodności wypłacania członkom rad nadzorczych i zarządów spółek komunalnych wynagrodzeń i innych świadczeń z przepisami ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami i postanowieniami uchwał w sprawie wynagrodzeń. Zgodnie z wyjaśnieniami Burmistrza, przy ocenie projektów uchwał w sprawie wynagrodzeń, a także podczas zwyczajnych zgromadzeń wspólników, kiedy poddawano weryfikacji wydatkowanie środków na ten cel, nie stwierdzono w tym zakresie nieprawidłowości.

(akta kontroli, tom III, str. 36)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie podjął działań w celu przygotowania i przedłożenia Radzie Miejskiej projektu wieloletniego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym, przez co Gmina nie realizowała obowiązku wynikającego z art. 21 ust. 1 i 2 ustawy o mieszkaniowym zasobie gminy.

Kierownik Wydziału Gospodarki Lokalowej, działając z upoważnienia Burmistrza, wyjaśniła, że niedopełnienie tego wymogu wynikało z nadmiaru obowiązków w wydziale odpowiedzialnym za sprawy mieszkaniowe. Po przeprowadzonym audycie w roku 2019 odpowiedzialna komórka, tj. Wydział Mienia, została podzielona na trzy odrębne wydziały: Wydział Gospodarki Lokalowej, Wydział Gospodarki Nieruchomościami oraz Biuro Architekta Miasta. Po przejęciu zadań z zakresu gospodarki mieszkaniowej, nowopowstały Wydział Gospodarki Lokalowej

zamierzał przystąpić do opracowania programu w 2020 r., jednakże z uwagi na rotacyjny tryb pracy pracowników wydziału związany z sytuacją epidemiczną na terenie kraju, czynności te zostały ponownie podjęte dopiero z początkiem 2021 r. W tym celu zawarta została umowa z Instytutem Gospodarki Nieruchomościami z siedzibą w Katowicach. Obecnie prace nad programem dobiegają końca i winien on zostać uchwalony przez Radę Miasta do końca bieżącego roku.

(akta kontroli, tom I, str. 223-232)

2. W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie podjął działań w celu przygotowania i przedłożenia Radzie Miejskiej projektu zmian w zasadach wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy, które nie spełniały wymogów ustawy o mieszkaniowym zasobie gminy, tj. nie zawierały następujących, wymaganych ustawą, elementów: [1] wysokości dochodu gospodarstwa domowego uzasadniającej stosowanie obniżek czynszu (art. 21 ust. 3 pkt 1 ww. ustawy); [2] warunków dokonywania zamiany pomiędzy najemcami lokali należących do tego zasobu a osobami zajmującymi lokale w innych zasobach (art. 21 ust. 3 pkt 4 ww. ustawy); [3] warunków, jakie musi spełniać lokal wskazywany dla osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności (art. 21 ust. 3 pkt 6a ww. ustawy); [4] zasady przeznaczania lokali na realizację zadań, o których mowa w art. 4 ust. 2b (art. 21 ust. 3 pkt 6b ww. ustawy); [5] określonych w programie rewitalizacji⁵⁰, działań prowadzących do zapobieżenia wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie zasad ustalania wysokości czynszów (art. 21 ust. 3a ww. ustawy).

Kierownik Wydziału Gospodarki Lokalowej, działając z upoważnienia Burmistrza, wyjaśniła, że *Zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy obowiązujące w latach 2018-2021 (do 30 września 2021 r.) nie spełniały wymogów ustawy o mieszkaniowym zasobie gminy, ponieważ podobnie jak w przypadku opracowania wieloletniego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym, po przejściu zadań z zakresu gospodarki mieszkaniowej, nowopowstały wydział Gospodarki Lokalowej zamierzał przystąpić do opracowania powyższych zasad, dostosowując zapisy uchwały Rady Miejskiej w Kamiennej Górze nr VI/A/57/2003 25 sierpnia 2003 r. do znowelizowanej w drugim kwartale 2019 r. ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego z dnia 21 czerwca 2001 r., w 2020 r., jednakże z uwagi na rotacyjny tryb pracy pracowników wydziału związany z sytuacją epidemiczną na terenie kraju, czynności te zostały ponownie podjęte dopiero początkiem 2021 r. Pomimo opracowania uchwały nie została ona podjęta z uwagi na powzięcie informacji o kolejnych planowanych zmianach przepisów, które weszły w życie w drugiej połowie 2021 r., tj. ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego z dnia 21 czerwca 2001 r., w lipcu 2021r. (Dz.U. 2020 poz. 611, ze zm.) oraz ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych, w październiku 2021 r.*

(akta kontroli, tom I, str. 288-385)

⁵⁰ Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Kamienna Góra na lata 2016-2022 został przyjęty uchwałą Nr XXIII/158/16 RM w dniu 28 września 2016 r. (ze zm.).

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

- Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
- Wnioski 1. Poinformowanie NIK o efektach prowadzonych prac zmierzających do przedłożenia Radzie Miasta projektu Wieloletniego programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym.
2. Podjęcie działań zmierzających do przedłożenia Radzie Miasta projektu dostosowującego zasady *wynajmowania lokali* wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy do wymogów ustawy o *mieszkaniowym zasobie gminy*.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

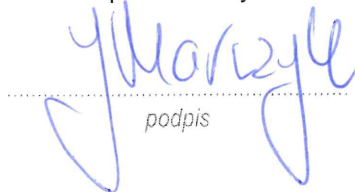
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, ²³ grudnia 2021 r.

Kontrolerzy
Joanna Marczyk

Główny specjalista kontroli
państwowej

podpis

Maria Ossowska

Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

podpis

podpis

